

DE HUIDIGE PROBLEMATIEK OMTRENT INVESTERING DOOR OF MET HET BUITENLANDS BEDRIJFSLEVEN IN MIJNBOUWKUNDIGE OBJECTEN IN ONTWIKKELINGSLANDEN ¹⁾

D.U. STIKKER

INLEIDING

Gaarne heb ik de uitnodiging aanvaard om voor Uw genootschap een inleiding te houden, niet alleen omdat dit voor mij aanleiding was om te trachten mij iets meer te oriënteren in enkele vraagstukken, die specifiek met mijnbouw te maken hebben, maar ook omdat ik uit Uw verzoek meen te mogen afleiden, dat Gij van mening zijn, dat ik aan het einde van mijn tamelijk gevarieerde loopbaan nu, op mijn gevorderde leeftijd, nog over voldoende bewegelijkheid van geest beschik om U enige tijd bezig te houden.

Waarschijnlijk houdt Uw uitnodiging verband met een door mij geschreven rapport, dat de United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) in 1968 publiceerde onder de titel "The role of private enterprise in investment and promotion of exports in developing countries" alsmede met de uit dat rapport voortgekomen "Panel Meetings on Foreign Investment".

Niet zonder verbazing heb ik in 1968 ondervonden dat zowel de Verenigde Naties (VN), als ook verschillende ontwikkelingslanden en het internationale bedrijfsleven, met een zekere eenstemmigheid, enige belangstelling voor en instemming met de algemene benadering van het ontwikkelingsprobleem in dat rapport vertoonden.

In 1970 verzocht de Asian Development Bank mij om samen met een jonge Japanse professor een tweede rapport te schrijven, nl. "The impact of Foreign Private Enterprise" als één van de 7 bijdragen in een nu gereed gekomen maar nog niet gepubliceerde studie over "South East Asia's Economy in the 1970s".

Om dergelijke rapporten te kunnen schrijven was het noodzakelijk om mij plaatselijk in een 20-tal ontwikkelingslanden over hun problemen te oriënteren. Ik heb het voorrecht gehad in al deze landen volledige hulp van de autoriteiten te ontvangen, terwijl tevens internationale organisaties en het bedrijfsleven mij alle gevraagde gegevens hebben verschaft.

Daarnaast was het nodig om de beschouwende literatuur en om de zich dagelijks opstapelende rapporten van een nog voortdurend groeiend aantal internationale organisaties door te werken, teneinde althans enigermate op de hoogte te blijven van de trend in de opvattingen in de belangrijkste donor- en ontwikkelingslanden. Alleen al de literatuur over "official and private capital flows" en alle daarmee samenhangende vragen is overstelpend, en dit is slechts een onderdeel, waaraan ik straks enige aandacht zal besteden. Om dit werk te kunnen doen vanuit het kleine bergdorp in Italië, waar ik tegenwoordig woon en waar zelfs geen boekwinkel bestaat, is geen eenvoudige zaak. Veler hulp was nodig!

¹⁾ Lezing, gehouden door Mr. D.U. Stikker ter gelegenheid van de 59e jaarvergadering van het KNGMG, op 13 maart 1971.

Tijdnood heeft veroorzaakt, dat ik mijn beschouwing in 2 delen heb moeten splitsen. Het eerste deel kwam practisch gereed op 15 januari, kort voor een

reis naar de Verenigde Staten. Vooral in de petroleum industrie hebben zich sindsdien schokkende veranderingen voorgedaan, doch tevens zijn er ook op ander gebied enkele nieuwe verschijnselen die de moeite waard zijn om te worden vermeld. Feitelijk had ik een geheel nieuwe tekst kunnen schrijven, doch daarvoor ontbrak de tijd.

Misschien is het interessant om in dit geval eens vast te leggen hoe snel het bedrijfsleven zich moet weten aan te passen aan veranderende omstandigheden.

DEEL 1 ALGEMEEN ASPECT

Uiteraard is de problematiek inzake mijnbouwkundige objecten in ontwikkelingslanden voor een goed deel dezelfde als die waarvoor elke buitenlandse investering zich geplaagd vindt. Is men welkom? In sommige landen in het geheel niet; in andere slechts voor bepaalde bedrijfstakken of voor een beperkte tijd maar in verscheidene andere landen in algemene zin wel. Voor de mijnbouw zijn de bezwaren en weerstanden door de aard en omvang van deze bedrijfstak, door de "depletion of national resources" en door nationalistische opvattingen, in het algemeen scherper toegespitst dan de weerstanden die uit soms begrijpelijke redenen ook bestaan voor de rest van het buitenlands bedrijfsleven, zoals voor binnenlandse handel, bepaalde industriële produktie of het bank-, verzekerings- en transportwezen.

Wat zijn de oorzaken van deze tegenzin en in hoeverre kan het buitenlands bedrijfsleven in de arme landen zelf deze weerstanden wegnemen of nieuwe vormen van samenwerking vinden, die de belangen van alle betrokkenen dienen? Het stellen van deze vraag houdt ook de erkenning in dat wij hier voor een wereldprobleem, dat van de armoede staan, dat in het belang van allen, arm en rijk, om een oplossing roept, willen wij een verdere verwording van de huidige rechtsorde voorkomen. Wanneer er in vele landen massa's bestaan, die zo wanhopig arm zijn, dat zij niets hebben te verliezen door opstand, hebben zij alle reden voor opstand.

Toen ik tenslotte mijn rapport aan de Secretaris Generaal van de UNCTAD, Dr. Prebisch, uitbracht, reageerde deze met de opmerking dat hij met vreugde had geconstateerd, dat ik, evenals hij, bevooroordeeld was ten gunste van ontwikkelingslanden. Ik heb toen

geantwoord dat: "If I have any bias it is in favour of development for which all partners have to co-operate".

Ik geloof nog steeds dat deze opvatting juist is; als partner kan het bedrijfsleven een uiterst belangrijke bijdrage leveren. Doch, waar het niet werkelijk als partner welkom is, zal het waarschijnlijk wegblijven en zal ontwikkeling langzamer toenemen.

In de landen die volledig communist zijn of dreigen te worden hoort het bedrijfsleven niet thuis. In de landen met een gemengde economie is de dikwijls onberekenbare kracht van het streven naar verdere nationalisatie beslissend. In de niet-communistische landen, waar echter de theoretische opvattingen van "absolute souvereiniteit" of de Calvo-doctrine worden aangehangen, kunnen eveneens de meest extreme nationalistische praktijken worden toegepast. Waar het koloniaal verleden bitterheid heeft achtergelaten, wordt snel van een opnieuw te bestrijden neo-kolonialisme gesproken. Waar echter een administratief corps is ontstaan, dat hoofdzakelijk kijkt naar de economische belangen en streeft naar de hoogste graad van ontwikkeling van het land, zal het buitenlands bedrijfsleven dikwijls, zij het na harde onderhandelingen tot bevredigende resultaten zowel voor de ontwikkeling van het land als voor zijn eigen belangen kunnen komen. Gelukkig zijn er nog vele van deze landen en het is aantoonbaar dat hun groei groter is dan in de landen waar "foreign investment" niet welkom is.

In de communistische landen hoort zoals ik zei het vrije bedrijfsleven per definitie niet thuis. Het kan voor handelstransacties nuttig zijn contacten te onderhouden; het kan ook in algemene zin gewenst zijn wetenschappelijke, technische- en culturele betrekkingen op te bouwen, daar deze bevruchtend op elkaar kunnen werken en hieruit op den duur een beïnvloeding tot detente kan ontstaan — toch past het vrije bedrijfsleven, althans in de vorm van investeringen, thans niet in een land, dat de geleide economie van het communisme is toegedaan.

Voor alle andere landen is het moeilijk bij voorbaat vast te leggen in hoeverre het buitenlands bedrijfsleven in staat zou zijn een bijdrage te leveren die voor zich zelf bevredigend is en tegelijkertijd de ontwikkeling van het gastland en de bestrijding van armoede en honger zou bevorderen. Wij komen hier terecht in de politieke economie en in de politiek zullen altijd de uitgangspunten verschillen. Het valt te betreuren dat in deze discussie met name in Amerika

sommige professorale theoretici argumenten gebruiken die alleen in de politieke arena thuis behoren. Ze spreken nog steeds van de economische plundering door de imperialistische rijke-lui's landen. Ik wil mij in deze inleiding niet in dit soort polemieken begeven. Ik zal later wel op enkele van hun theoretische voorstellen ingaan, niet om hun uitgangspunt te weerleggen, maar om aan te duiden, welke schadelijke gevolgen nutteloze beschuldigingen hebben voor het voortzetten van de pogingen die het bedrijfsleven onderneemt om de economische groei van ontwikkelingslanden sneller te doen toenemen. Natuurlijk is ook mijn uitgangspunt politiek — ik geloof nog steeds in de nuttige rol van het vrije bedrijfsleven en van vrijhandel, mits deze vrijheid gepaard gaat met verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid.

Wanneer ik kort zou willen samenvatten wat de behoeften zijn van ontwikkelingslanden en de voorwaarden waaronder het vrije bedrijfsleven een bijdrage zou kunnen leveren, dan zou ik dat als volgt willen formuleren. Vele ontwikkelingslanden hebben nog steeds behoeften aan vrijwel alles. En het is hun primaire maar uiterst moeilijke taak om daarin te voorzien.

Op de voorgrond zou ik willen stellen hun behoeften aan beter onderwijs en scholing, aan geboortebeperving, aan de wil om met verouderde tradities te breken, om door een andere landbouworganisatie te voorzien in beter voedsel, om grotere werkgelegenheid te scheppen en om de schrikbarende urbanisatie tegen te gaan.

Wanneer deze prioriteiten erkend worden — en dat is vrij algemeen het geval — volgt daaruit dat er nu een enorme behoefte bestaat aan infrastructuur, aan kapitaal, en technische- en bedrijfservaring. De vraag doet zich dan voor of “public aid” in al deze behoeften kan voorzien.

Mijn ervaring is dat dit niet mogelijk is, en dat het vrije bedrijfsleven, niet alleen door de middelgrote bedrijven, maar met name door de multinationale maatschappijen — indien zij welkom zijn — in vele van deze behoeften een zij het aanvullende maar tevens beslissende rol kunnen spelen.

Wanneer ik stel, dat de meest primaire taak ligt bij de ontwikkelingslanden zelf, geloof ik niet dat dit door iemand betwist wordt.

Wanneer ik echter de stelling verdedig, dat “private assistance”, dat voor het opnemen van haar complementaire bijdrage hoofdzakelijk beïnvloed wordt door de politieke, economische en (voorzover dat mogelijk

is) legale stabiliteit in de landen waarheen het zich begeeft, minstens zo belangrijk is als “public aid”, dan ontmoeten wij sterke tegenstroom.

Laat ik daarom eerst trachten aan de hand van de statistische gegevens van de Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) in Parijs en met name van haar Development Assistance Committee (DAC), duidelijk te maken wat de verschillende sectoren, “public” en “private”, van de meer gevorderde landen in de laatste jaren voor ontwikkelingslanden hebben gedaan. Ik behoef niet te onderlijnen dat alle macro-economische statistieken slechts betrekkelijke waarde hebben.

TABEL 1

In miljoenen US \$ bedroeg:

	in	1967	1968	1969
Totale netto kapitaalstroom		11.310	13.113	13.571
waarvan “official flow”		7.101	7.150	7.287
en “private flow”		4.208	5.963	6.280
De “private flows” zijn te splitsen in				
Directe Investeringsen		2.117	2.899	2.566
Bilaterale Portefolio Invest.		796	880	1.260
Multilaterale Portefolio Invest.		306	604	414
Gegarandeerde Export Credieten		989	1.579	2.040

Volgens schatting van de DAC zou de totale schuld van 81 ontwikkelingslanden ontstaan uit “official aid” (inclusief toegezegde maar nog niet overgemaakte bedragen) eind 1969 US \$ 53.4 miljard belopen, waarvoor aan amortisatie en interest thans US \$ 5.3 miljard jaarlijks zou moeten worden betaald. De kapitaalstroom van communistische landen werd ook voor 1969 op niet meer dan US \$ 300 miljoen geschat, een bedrag dat in het niet valt bij de US \$ 13.571 miljoen van de DAC landen.

Uit de cijfers van de DAC zou blijken dat in 1969 de kapitaalstroom van de overheid bedroeg ± US \$ 7.300 miljoen en van “private sources” ± US \$ 6.300 miljoen. De DAC uit zelf twijfel aan de juistheid van deze verdeling. Ik ben het met die twijfel eens en meen dat belangrijke bedragen aan de “private flow” ad US \$ 6.300 miljoen moeten worden toegevoegd.

In de eerste plaats de schenkingen ad ± US \$ 630 miljoen van stichtingen etc. die de DAC zelf in een voetnoot vermeldt.

In de tweede plaats moet er rekening mee worden

gehouden, dat teruggang in directe investeringen door het Amerikaanse bedrijfsleven van US \$ 1.6 miljard in 1968 tot US \$ 1.1 miljard in 1969 waarschijnlijk terug te voeren is tot een wijziging in de aard van financiering. De Verenigde Staten gaan in hun statistieken uit van het betalingsbalansconcept en voeren derhalve niet op investeringen, die gefinancierd zijn met middelen, die b.v. in Eurodollars door filialen in andere landen zijn opgenomen. Dit verschil is niet te becijferen, maar is ongetwijfeld belangrijk.

In de derde plaats is in de cijfers van "public aid" opgenomen een bedrag ad US \$ 1.5 miljard voor "technical assistance". De zeer belangrijke bijdragen, die het bedrijfsleven uitgeeft aan "training", "pre-investment studies" en "expatriate experts" zijn niet te kwantificeren. Uit vroegere statistieken bleek dat het bedrijfsleven meer experts in het buitenland had dan de overheid en multilaterale organisaties. Deze verhouding is mogelijkwerwijze nu gewijzigd door het streven van het bedrijfsleven om veel meer lokale krachten op verantwoordelijke technische en beheersposten aan te stellen. Hoe dit echter zij, het staat naar mijn overtuiging vast, dat de drie bovengenoemde factoren veroorzaakt hebben, dat de "private flows" in 1969 groter waren en in elk geval gelijk waren aan die van de regeringen en multilaterale organisaties tezamen.

Wanneer wij dan voorts in aanmerking nemen dat de DAC in haar rapport stelt, dat het vrijwel zeker is dat "official aid" van de Verenigde Staten in de komende 2 jaren verder zal dalen, is het dan verstandig en realistisch de betekenis van de nog steeds stijgende "private flows" te ondermijnen?

Sinds enige jaren is hierover een dispuut gaande met hen die stellen dat alleen "public flows" hulp geven en de "private flows" niet; volgens sommigen zouden zij zelfs schadelijk zijn. Ik bestrijd deze opvatting. De stromen zijn complementair, zij komen uit andere bronnen en andere overwegingen voort, maar kunnen alleen samen tot de gewenste ontwikkeling leiden.

In 1968 werd in UNCTAD II voor het eerst een streefcijfer voor de kapitaalstroom nl. op 1% van Gross National Product (GNP) vastgesteld zonder enig onderscheid te maken uit welke bronnen deze stroom voortkwam. Sindsdien is in de Pearson en Tinbergen rapporten voorgesteld wel een onderscheid in te voeren. Pearson gaat thans zover om de Bijbel aan te halen en "private enterprise" te vergelijken met de zondaren van Lucas VI 34: "Indien Gij leent aan hen

van wie Gij iets hoopt te krijgen, welke verdienste steekt daarin? Ook zondaren lenen aan zondaren om evenveel terug te krijgen". In november 1970 nam de algemene vergadering van de Verenigde Naties (VN) een resolutie aan volgens welke de meer ontwikkelde landen er naar zouden streven om in 1972 en niet later dan 1975 het streefcijfer van 1% van GNP te bereiken en dat zij zich zouden inspannen hun officiële hulp opgevoerd te hebben tot 0.7% van GNP. Welke invloed dit op de betalingsbalans zou hebben, vooral indien ook de "private flows" zouden doorgaan te stijgen, wordt in het midden gelaten; Tinbergen stelt het in negatieve zin. Zijn voorstel van een bodem van 0.75% als "public aid", "has no implication for limiting the private capital flow component" van het streefcijfer van 1%. Waarschijnlijk geloven maar weinig experts aan de mogelijkheid om de 0.7% voor "official flows" voor de gezamenlijke landen te halen. Hoe dit zij, in zekere zin wordt hier toch een verschil gemaakt tussen eerste klasse hulp van regeringen en een kwalitatief mindere soort bijdrage van het bedrijfsleven.

In 1964 beklagde UNCTAD I zich in een resolutie dat "the flow of private capital . . . has substantially decreased" en stelde maatregelen tot verbetering voor. Het is merkwaardig dat, nu het bedrijfsleven in gunstige zin heeft gereageerd thans enkele van dezelfde aanklagers van 1964 "private enterprise" willen terugdringen. Hun eisen om meer steun nemen toe en zij moeten weten dat de hulp van de Verenigde Staten voorlopig zal afnemen; is het dan verstandig om juist nu op het bedrijfsleven, dat meer bijdraagt, af te geven? Het bedrijfsleven kan even goed, zo niet beter, met de nu beperkte middelen elders beleggingen zoeken en kan even snel afbouwen als het de "private flows" sinds 1963 praktisch heeft verdriedvoudigd. Laat ik om dat aan te tonen enkele gegevens uit de DAC statistieken over de schommelingen in de landenbijdragen in de laatste 2 jaren aanhalen.

Het zou interessant zijn aan de hand van deze cijfers (die als macro-economische gegevens slechts een betrekkelijke waarde hebben) te trachten na te gaan wat de oorzaken van de verschillende tamelijk belangrijke schommelingen zijn. Zijn ze veroorzaakt door incidentele grote investeringen in bepaalde objecten, of door politieke beslissingen van regeringen, zijn ze beïnvloed door monetaire moeilijkheden of door zich wijzigende omstandigheden in de kapi-

TABEL 2

Countries	1969					
	total net official and private flows		net official		private	
	US \$ million	% GNP	US \$ million	% GNP	US \$ million	% GNP
Australia	232.1	0.74	174.6	0.56	57.5	0.18
Austria	80.7	0.65	22.3	0.18	58.4	0.47
Belgium	257.3	1.12	118.6	0.52	138.7	0.61
Canada	364.1	0.50	295.4	0.41	68.7	0.09
Denmark	151.0	1.13	54.8	0.41	96.2	0.72
France	1.742.2	1.24	965.3	0.69	776.9	0.55
Germany	2.045.5	1.33	543.7	0.35	1.501.8	0.98
Italy	847.7	1.03	137.2	0.17	710.5	0.86
Japan	1.263.1	0.76	811.4	0.49	451.7	0.27
Netherlands	369.2	1.36	149.8	0.55	219.4	0.81
Norway	75.2	0.78	37.7	0.39	37.4	0.39
Portugal	97.6	1.74	79.5	1.42	18.1	0.32
Sweden	212.4	0.77	120.8	0.44	91.6	0.33
Switzerland	119.0	0.64	23.8	0.13	95.2	0.51
United Kingdom	1.068.7	0.97	428.5	0.39	640.2	0.58
United States	4.645.4	0.49	3.328.0	0.35	1.317.4	0.14
Total DAC	13.571.2	0.74	7.291.4	0.40	6.279.7	0.34

Countries	1968					
	total net official and private flows		net official		private	
	US \$ million	% GNP	US \$ million	% GNP	US \$ million	% GNP
Australia	205.5	0.73	156.8	0.56	48.7	0.17
Austria	73.7	0.65	27.9	0.24	45.8	0.40
Belgium	243.0	1.17	106.0	0.51	137.0	0.66
Canada	307.6	0.46	214.0	0.32	93.6	0.14
Denmark	83.2	0.67	28.7	0.23	54.5	0.44
France	1.720.3	1.35	873.9	0.69	846.4	0.66
Germany	1.663.5	1.24	595.2	0.44	1.068.3	0.80
Italy	550.4	0.73	149.5	0.20	400.9	0.53
Japan	1.029.8	0.73	678.3	0.48	351.5	0.25
Netherlands	275.5	1.09	134.4	0.53	141.1	0.56
Norway	58.8	0.65	24.2	0.27	34.6	0.38
Portugal	48.1	0.96	34.8	0.69	13.3	0.26
Sweden	128.4	0.50	71.4	0.28	57.4	0.22
Switzerland	241.8	1.41	18.5	0.11	222.9	1.30
United Kingdom	760.0	0.74	429.0	0.42	331.0	0.32
United States	5.723.0	0.65	3.607.0	0.41	2.116.0	0.24
Total DAC	13.112.6	0.78	7.149.6	0.42	5.963.0	0.35

mening, voor ontwikkelingslanden extra bezwaren inhouden?

Wat deze oorzaken ook mogen zijn, in elk geval is het duidelijk dat de cijfers over de kapitaalstroom door allerlei invloeden per jaar sterk kunnen uiteenlopen.

Is de wetenschappelijke waarde van deze jaar-cijfers — zoals ik reeds heb aangeduid — al gering, nog minder zeker zijn de schattingen van de totale waarde van de bestaande investeringen van het bedrijfsleven in het buitenland. Toch worden hoofdzakelijk op grond van weliswaar niet vergelijkbare, maar officiële gegevens uit de Verenigde Staten en Engeland daarover ruwe schattingen gemaakt. Zelf gebruikte ik in een beschouwing voor de International Industrial Conference in 1969 in San Fransisco de volgende cijfers per eind 1967. Ik meende dat toen de boekwaarde van de investeringen in het buitenland door Noord-Amerika, West-Europa, Japan en Australië waarschijnlijk US \$ 100 miljard bedroegen, leidende tot een "production abroad" van mogelijk US \$ 200 miljard, terwijl de export uit die investerende landen in 1967 US \$ 150 miljard bedroeg. Zeker US \$ 30 miljard was geïnvesteerd in ontwikkelingslanden leidende tot een productie van waarschijnlijk US \$ 60 miljard.

Ik schatte toen dat de gemiddelde winst op deze boekwaarde bedroeg voor petroleum als geïntegreerd bedrijf $\pm 12\%$, voor mijnbouw $\pm 11\%$, en voor andere bedrijfstakken op $\pm 9.4\%$. Tot mijn verbazing was dit gemiddelde gelijk voor investeringen in ontwikkelde en in ontwikkelingslanden.

Wat de mijnbouw betreft moet ik hieraan toevoegen, dat ik in een beschouwing over de mijnbouw in Zuid Afrika eens een cijfer tegengekomen ben dat, indien men aan de boekwaarde van de bestaande winstgevende bedrijven ook nog eens toevoegde de geïnvesteerde waarde van de niet geslaagde ondernemingen, dan de gemiddelde winst tussen de 5 en 6% zou liggen.

De korte tijd van voorbereiding voor mijn inleiding van vandaag heeft het mij niet mogelijk gemaakt al deze schattingen van boekwaarde en winstcapaciteit opnieuw te toetsen aan latere gegevens. Ik wil er echter nog eens op wijzen dat al deze globale macro-economische gegevens slechts benaderend zijn en alleen een trend aangeven. Dit komt hoofdzakelijk doordat op dit gebied de getallen niet uniform gegeven worden.

taalmarkt van bepaalde landen, of doordat b.v. de Japanse regering en het Italiaanse bedrijfsleven zich plotseling sterk zijn gaan interesseren voor export-credieten, die door hun korte looptijd, naar mijn

MIJNBOUW

Laat ik thans na deze schildering van de algemene achtergrond komen tot mijn eigenlijke onderwerp, de mijnbouw, en als eerste aanduiding U de cijfers geven van de investeringen in 1967/'68 door de DAC landen gemaakt in ontwikkelingslanden naar regio en bedrijfssector, en in dat verband iets meer zeggen over het begrip "Permanent Sovereignty".

TABEL 3

In 1967/'68 gingen in miljoenen US \$ naar:

Ontwikkelingslanden in

Regio	Petroleum	Mining	Manufact.	Other	Total
Europe	20	4	139	56	219
Africa	403	54	74	98	629
America	55	150	560	263	1028
Middle East	191	1	9	18	219
Asia & Oceania	113	42	153	89	397
Total	782	251	935	524	2492

Om deze cijfers beter te begrijpen is het goed om in vogelvlucht een indruk te geven, wat de petroleum en andere mijnbouw betreft, van de wederkerige afhankelijkheid tussen de meer ontwikkelde landen, als afnemers, en de ontwikkelingslanden, als producenten. Voor deze gegevens put ik opnieuw uit de DAC studie, tevens uit enkele bronnen van het bedrijfsleven en uit een van de laatste rapporten van de Verenigde Naties nr. A/8058 dd. 14 september 1970. De titel van dit rapport is "Permanent Sovereignty over Natural Resources"; de subtitel luidt: "The exercise of permanent sovereignty over natural resources and the use of foreign capital and technology for their exploitation".

"PERMANENT SOVEREIGNTY"

Laat ik vóór U meer statistieken te geven eerst nog iets zeggen over het begrip "Permanent Sovereignty".

Het rapport A/8058 is in december jl. in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties behandeld en heeft tot een resolutie geleid, aangenomen met 100 stemmen voor, 6 stemmen tegen (Australië, Canada, Japan, Zuid-Afrika, Engeland en de Verenig-

de Staten) en drie onthoudingen (Argentinië, België en Nieuw Zeeland).

Vóór de stemming stelde Chili een amendement voor nl. om ergens uit de tekst te schrappen de woorden "in accordance with international law"; dit amendement werd aangenomen met 23 stemmen tegen, nl. die van het Westerse en Communistische blok.

Naar mijn mening is de aangenomen resolutie redelijk, zelfs met schrappen van de woorden die Chili voorstelde. Het heeft mijns inziens weinig zin te pas of te onpas telkens weer "international law" te onderstrepen. In een vroegere in de preambule geciteerde resolutie (1803) is duidelijk vastgelegd dat "foreign investment agreements freely entered into, by or between, sovereign states shall be observed in good faith". In deze woorden heeft een fundamenteel principe van internationaal recht in volmaakt duidelijke termen de meest volledige erkenning gevonden. Een land dat zich aan deze regel niet houdt, stelt zich buiten de bestaande rechtsorde. Het is onnodig dit telkens weer te herhalen.

Ik beveel U de lezing van het bovengenoemde objectieve rapport A/8058 van de Verenigde Naties aan. De eerste 60 pagina's geven een algemene analyse; in het 2e deel worden in 23 landenstudies de daar bestaande contractuele verhoudingen tamelijk gedetailleerd uiteengezet, terwijl het derde deel beschrijft wat de verschillende internationale organisaties op dit terrein verrichten met gegevens over de projecten, die nu in behandeling zijn.

Alvorens op enkele nieuwe theorieën in te gaan is het thans op zijn plaats een opmerking te maken en statistieken te geven over de afnemer – producent verhouding, of beter gezegd, het vraag- en aanbod probleem, dat, zoals zo duidelijk in de petroleum industrie blijkt, dikwijls belangrijker kan zijn dan theorieën over internationaal recht. Tenslotte blijkt dat men elkaar nodig heeft en dan wordt meestal een juridische oplossing wel gevonden.

Uit de statistieken blijkt duidelijk, dat 30 tot 40% van alle investeringen in ontwikkelingslanden worden besteed voor petroleum; dit percentage zal eerder toedien afnemen. De DAC schat dat in de olieindustrie buiten Noord-Amerika en de communistische landen in de jaren 1970-'74 \$ 55 miljard moet worden uitgegeven tegen US \$ 22 miljard in 1964-'68.

Dit hangt samen met de vraag hoe de energiebehoefte van West-Europa zich ontwikkelt en van waar in deze behoeften kan worden voorzien.

Ik zou U hiervoor 4 beelden willen geven:

fig. 1 Western-Europe's pattern of commercial energy demand

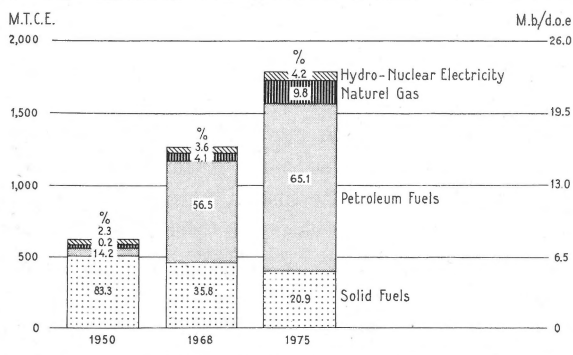
fig. 2 Western-Europe's total oil demand

fig. 3 Growth of world oil production 1920-1969

fig. 4 World Oil Cumulative Production and Proven Reserves as at end year 1968.

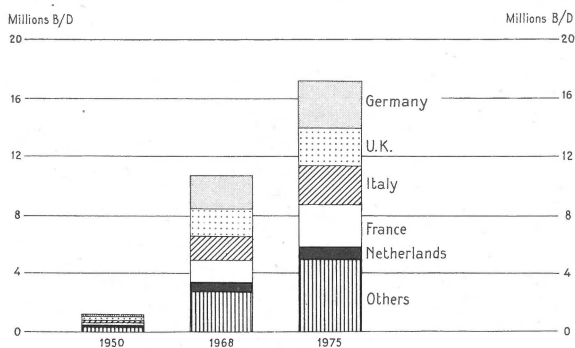
THE PATTERN OF COMMERCIAL ENERGY DEMAND

Western Europe

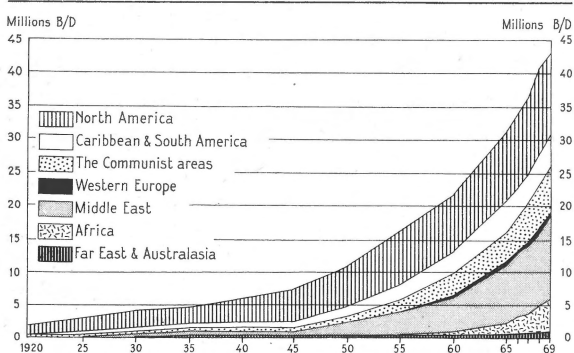

TOTAL OIL DEMAND

Western Europe

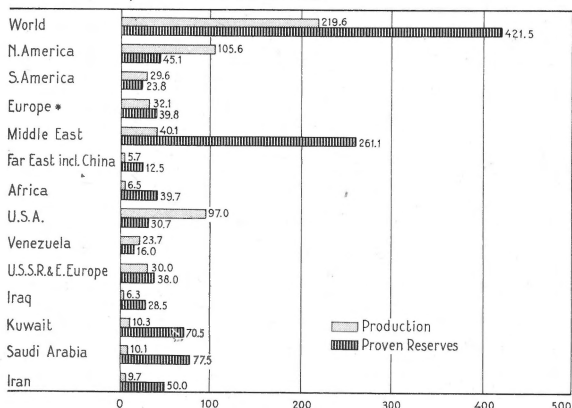

GROWTH OF WORLD OIL PRODUCTION 1920-1969

WORLD OIL CUMULATIVE PRODUCTION AND PROVEN RESERVES AS AT END YEAR 1968

Incl. Natural Gas Liquids - Thousand Million Barrels

* Including U.S.S.R. & E. Europe (excl. China)

Uit deze statistieken blijkt, dat de energievoorziening in 1975 voor meer dan 65% uit petroleum moet voortkomen. Voorts moeten wij ons realiseren dat in 1969 de olieleveranties naar West-Europa voor 84% uit het Midden-Oosten, Libië, Algerije en enkele andere minder belangrijke landen in Afrika kwam, terwijl de thans bewezen wereld oliereserves zich voor 2/3 in het Midden-Oosten bevinden. Deze gegevens maken het duidelijk van hoeveel betekenis voor onze energievoorziening, dat is voor onze hele economie, goede verhoudingen met het Midden-Oosten zijn. Indien b.v. de Perzische Golf ooit zou worden afgesloten zouden de onmiddellijke gevolgen daarvan voor West-Europa niet te overzien zijn.

Deze situatie verklaart ook, waarom (afgezien van de kwaliteit van de olie uit het Midden-Oosten) overal in de wereld (in Alaska, Australië, de Noordzee, de Middellandse Zee, West-Afrika en in verschillende landen van Zuid-Amerika) rusteloos gezocht wordt naar nieuwe bronnen, terwijl voor het Verre Oosten Indonesië, Brunei en Zuid-Korea zeer belangrijk zijn.

Ik herinner mij dat ik in 1950 als minister met enkele van de leidende figuren in de olie-industrie de vraag besprak of wij altijd konden rekenen op hun productie en op het "posted price system". Het antwoord was: "oil defends itself"; nog in 1958 schreef een Amerikaans "executive" dat "Middle East authorities would not kill the geese that have been laying them golden eggs", maar in 1960 schreef de Shah van Perzië in Mission for my Country "We do not want to kill any goose... but we want to regulate each goose's behaviour in the public interest".

In dit verband is het interessant na te gaan wat de invloed van vraag en aanbod in deze eeuw is geweest op het inkomen uit olie voor het Midden-Oosten. Ik gebruik hier gegevens uit een lezing van Mr. C.F. Driessen in maart 1970 in Rome.

Het eerste contract voor een concessie werd in 1901 afgesloten tegen een royalty van 16% van de nettowinst. In 1933 werd de royaltybasis veranderd in een vaste betaling van 4 shillings per ton in goud met een gegarandeerd minimum. In Mossadegh's tijd werden 50/50 "profit splits" gemaakt, waarbij na zijn val ook Perzië zich aansloot. Overproductie leidde tot lagere prijzen. In 1960 werd de Organisation of Petroleum Producing and Exporting Countries (OPEC) het grote oliekartel van de producerende landen opgericht. Doordat OPEC begon met verlaging van de olie-exportprijs voor fiscale doeleinden niet te

erkennen, werd het regeringsaandeel in de winst aanmerkelijk hoger dan 50%; enige jaren later werd de eis gesteld – en ingewilligd – om de royalty van 12½% niet langer in mindering te brengen op het 50% winstaandeel. Als gevolg van het cumulatief effect van deze eisen was begin 1970 het winstaandeel van de meeste OPEC landen in het Midden-Oosten in reële termen al in de buurt van 75% gekomen.

Midden 1970 begon Libië een nieuwe aktie gericht op een hogere prijs. Toen deze succesvol bleek, eiste Iran verhoging van het winstaandeel van 50% tot 55%. Venezuela bereikte meer inkomen door een verhoging van de belasting.

De meest recente verlangens van de OPEC betreffen nog een verdere verhoging van de prijs, alsmede maatregelen tot compensatie van de verslechterde ruilvoet – voor het heden en de toekomst. In wezen dus bescherming tegen inflatie.

OPEC is er dus in geslaagd "to regulate each goose's behaviour" maar dat is goeddeels gegaan ten koste van de West-Europese consument. Of dit uiteindelijk ook in het algemeen "public interest" is, zal nog moeten blijken. Zouden de OPEC eisen te hoog worden (en daar zag het op 15 januari, toen ik deze passage schreef, naar uit), dan zouden daarmee zo grote bedragen gemoeid kunnen zijn (ook voor de West-Europese betalingsbalans) dat daarmee andere "capital flows" in het gedrang zouden kunnen komen. In feite vraagt OPEC een extra toeslag ten bate van de rijke olieproducenten en het zou interessant zijn eens te berekenen, wat deze extra toeslag uitmaakt in de 1% ontwikkelingshulp, waarvan alle ontwikkelingslanden zouden moeten profiteren.

Hoe dan ook, onze energievoorziening wordt duur, want ergens moeten de enorme inhoudingen door de olieproducerende landen (reeds nu komt 70% van hun nationale inkomen uit olie) en de enorme bedragen voor nieuwe investeringen (ik noemde al de DAC cijfers van US \$ 55 miljard voor de komende 4 jaren) vandaan komen! Maar om hun 70% inkomsten te behouden hebben de producerende landen een markt nodig. In de wisselwerking tussen vraag en aanbod leven wij nu in een verkopersmarkt – doch dat kan ook weer veranderen. Ook in deze verkopersmarkt hebben producent en afnemer elkaar nodig en m.i. zal het mogelijk zijn met de olieproducerende landen tot nieuwe regelingen te komen, zoals ook blijkt uit de nieuwe contracten die Indonesië heeft afgesloten en waar Venezuela thans mee doende is.

Weliswaar verdwijnt het concessie systeem geleide-

lijk en hebben "contractual arrangements" hun plaats ingenomen. Kenmerkend voor deze "contractual arrangements for natural resources" (dus niet alleen voor olie) is, dat eigendom wordt gescheiden van management. Buitenlandse belangen kunnen voor een overeen te komen periode "broad but not unlimited management control without concomittant ownership rights" verkrijgen, terwijl de verdeling van de inkomsten nauwkeurig moet worden vastgelegd. Er is een enorme verscheidenheid van contracten, in sommige waarvan zeer gedetailleerd wordt ingegaan op exploratie, lonen, kosten, prijzen, belastingen, "processing", "training", "joint ventures" etc. Het zou te veel tijd nemen om hierop in te gaan; U zult een groot aantal gegevens kunnen vinden in het VN rapport A/8058 dat ik reeds citeerde.

Terwijl de geleidelijke overgang van concessies naar "contractual arrangements" zowel op olie als op andere takken van mijnbouw betrekking heeft, heb ik mij in mijn statistische gegevens hoofdzakelijk beperkt tot olie. De omvang van de investeringen in olie zijn drie maal zo groot als die in mijnbouw. Maar ik kan het toch niet geheel eens zijn met de te korte paragraaf die de DAC aan de mijnbouw in ontwikkelingslanden wijdt. Volgens dit rapport zou b.v. voor ijzererts weinig belangstelling bestaan (behalve in Brazilië en Peru) omdat de lage kosten en het uitstekend investeringsklimaat in Australië mededinging niet toelaat. Ik zou willen wijzen b.v. op Liberia, de Ivoorkust en Gabon. Ook de korte opmerking over koper, bauxiet, nikkel en uranium is m.i. te onvolledig en ik zou meer betekenis hechten aan de vrij gedetailleerde beschrijving in het VN rapport over de voorkomens in 23 landen en de regelingen die daar zijn getroffen.

NIEUWE ZORGEN

Kunnen wij aannemen dat er nu eindelijk met de nieuwe "contractual arrangements" over eigendom en management een rustpunt is bereikt in de problematiek omtrent buitenlandse investeringen in de mijnbouw?

M.i. is dat, tot schade van alle partners, niet het geval. Olie bedaart hier de golven niet. OPEC zal zich blijven roeren, revolutionaire nieuwe regimes zullen bestaande contracten blijven breken en elke onteigening zonder adequate vergoeding zal het algemene investeringsklimaat verder bederven. Helaas zijn er

buitendien verschillende geleerde schrijvers, die nieuw materiaal aandragen om extreem nationalistische stromingen nog verder op te stuw en om verzet tegen buitenlandse investeringen te stimuleren.

Een van de merkwaardigste van deze figuren is Professor Hirschman van de Princeton University, die in een van zijn laatste publicaties "How to divest in Latin America, and Why" pleit voor de noodzaak om nieuw leven in te blazen in "the lost art" van het liquideren en nationaliseren van buitenlandse investeringen. Naar mijn mening is deze "art" in het geheel niet dood, hij bloeit welig en behoeft geenszins nieuwe injecties uit de westerse wereld.

Wij behoeven alleen maar te kijken naar wat er in 1970 gebeurde en in de nabije toekomst kan gebeuren in o.m. Peru, Chili, Bolivia, de Soedan, Somalië, Ghana, Zambia, Algiers, Libië, Uganda, India, Ceylon en Trinidad en Tobago, waar niettegenstaande enkele verzoeningsgezinde pogingen, ruimschoots bewijs aanwezig is, dat die "art of expropriation" nog steeds springlevend is.

In zijn kruistocht tegen buitenlandse investeringen staat Hirschman niet alleen. In feite werkt hij gedachten uit van Prof. Rosenstein-Rodan van het Massachusetts Institute of Technology, die een jaar of tien geleden is begonnen te schrijven over "rolling investments". Deze stellingen hebben invloed, vooral in Latijns Amerika, waar ze zijn overgenomen door Dr. Prebisch. Peru tracht nu in haar wetgeving de Hirschman doctrine vast te leggen, terwijl enkele leden van de "Andean Group of countries", in hun pogingen om hun investeringspolitiek te harmoniseren, hebben voorgesteld dit te doen op basis van de Hirschman principes. Begin januari 1971 werd een voorlopig overeengekomen tekst gepubliceerd, doch het staat nog geenszins vast dat de 5 landen het ook definitief over die tekst eens zullen worden. Terwijl thans "mining and petroleum" in Peru, Chili en goedgeels ook in Bolivia genationaliseerd zijn, zou er in Columbia en Ecuador nog bewegingsvrijheid blijven bestaan. Voor bijna alle andere bedrijfstakken en met name ook voor rechten op merken en patenten zijn zo bezwaarlijke en ingewikkelde regelingen ontworpen, dat het mij voorkomt, dat deze prohibitief zullen zijn voor elke nieuwe buitenlandse investering.

Grondige bestudering van deze ontwerpen is stellig nodig en vindt, als ik goed ben ingelicht, thans plaats. M.i. zou uitspreiding van deze gedachten naar andere landen het ontwikkelingsproces ernstig benadelen. Hirschman geeft wel toe dat buitenlandse investerin-

gen een zekere waarde kunnen hebben, maar schrijft elders over de gevaren van economische plundering en politieke overheersing, hij vindt het mooie verhaal dat de moderne ondernemers zich in het buitenland gedragen als "good corporate citizens" en als "partners in progress" belachelijk en staat daarmee dicht bij Pearson's opvatting over de "bijbelse zondaars". Algemeen gesproken heb ik de indruk, wanneer ik de literatuur uit verschillende landen tracht te volgen, dat er meerdere mensen zijn die er van uitgaan, dat de omvang van een bedrijf (en die omvang is noodzakelijkerwijs groot voor olie en mijnbouw) equivalent is met samenspanning tegen het nationaal belang van het gastland.

Hier zitten we dan midden in de vragen van politieke economie en zoals in elke politieke vraag zullen de meningen botsen. Het is ieders goed recht een eigen mening te hebben. Zoals ik in het begin reeds heb gezegd is ook mijn mening politiek beïnvloed, doch ik acht het onjuist om in economische discussies leuzen en kreten te gebruiken, die alleen in de politieke arena thuis horen.

Ik zou mij daarom in deze inleiding, met het oog op het overleg dat noodzakelijkerwijze in de toekomst over deze problematiek moet worden voortgezet, tot 3 vragen willen beperken:

- 1) Is in economische zin voortgaande onteigening bevorderlijk voor ontwikkeling?
- 2) Wat zijn de nieuwe methoden voor onteigening die thans bedacht worden?
- 3) Hoe kan het bedrijfsleven daarop reageren?

Ad. 1) Naar mijn mening moet het antwoord op de eerste vraag ontkennend luiden.

Wij weten allen dat wij zelf al leven in een kritische periode van rechtsonzekerheid, van inflatie, van strijd tussen OPEC en afnemers en van groeiend protectionisme en een opleving van isolationisme. Wij weten dat de "public aid" van de Verenigde Staten in de komende jaren zoals ook de DAC schrijft waarschijnlijk zal afnemen. Wij kennen de vragen van ontwikkelingslanden om meer kapitaal, giften, leningen tegen lage rente, "untied loans", speciale trekkingsrechten, preferentiële tarieven etc. etc. en weten dat de kans, dat aan al deze wensen voldaan kan worden, gering is. Is het dan raadzaam om tegen het buitenlands bedrijfsleven maatregelen uit te denken die het investeringsklimaat attractief maken in een aanvangsperiode, vervolgens dat bedrijfsleven onwelkom verklaren in een midden-periode om tenslotte te komen

tot "a policy of selective liquidation and withdrawal of foreign private investment"?

Natuurlijk heeft ieder souverain land het recht om buitenlandse investeringen onwelkom te maken of om het te onteigenen mits tegen adequate vergoeding. Maar het is even natuurlijk, dat buitenlandse investeerders het kapitaal (dat hun is toevertrouwd door aandeelhouders die daaruit een passend inkomen verwachten) en de schaarse tijd van hun managers en technici niet in deze landen zullen besteden.

Voor ontwikkeling zou ik toepassing van de Hirschman theorieën diep betreuren. Laten wij vooral niet vergeten dat de technologie steeds sneller voortschrijdt en dat er nu feitelijk geen enkel land en geen enkel bedrijf meer is, dat alléén in staat is de ontwikkeling van de wetenschap bij te houden. Dagelijks groeit de samenwerking op dit terrein; is het dan verstandig dat juist de ontwikkelingslanden zich zelf de weg die over het bedrijfsleven loopt naar deze steeds groeiende kennis en ervaring versperren?

Ad. 2) Laat ons thans kort aanduiden welke nieuwe gedachten thans aan de orde worden gesteld.

De Organisation of American States (OAS) spreekt weer van een "chartering of multinational enterprises under the auspices of international organisations such as ours". Een tijd geleden hebben ook de VN met deze gedachten gespeeld. Dit zou betekenen dat b.v. een Nederlandse moedermaatschappij te maken zou hebben met de voorschriften en trustwetten van haar eigen land en van het land van vestiging van gelieerde bedrijven en van de EEG maar ook met de charterbepalingen van de OAS en andere internationale organisaties, die deze gedachte in toepassing zouden brengen. Het regime dat Hirschman en anderen voor nieuwe investeringen hebben uitgedacht, houdt in dat zij zouden aanvaarden om binnen 7 à 20 jaar hun bedrijf te verkopen. Over vaststelling en transfer van de overnameprijs wordt weinig gezegd.

Voor oude investeringen zou een Inter-American Divestment Corporation, b.v. als dochter van de International Finance Corporation of de Inter-american Development Bank worden opgericht. De fondsen zouden moeten komen uit de "general pool of foreign aid monies". Deze Divestment Corporation zou op haar beurt de controlerende aandeelpakketten weer verkopen b.v. aan de arbeiders met speciale remmen tegen de verleiding om deze aandelen terstond weer te verkopen.

Hirschman ziet wel enige moeilijkheden in een

mogelijk verzet van de Amerikaanse belastingbetaler om de maatschappijen die beleggingen op eigen risico in het buitenland hebben gemaakt te sauveren; vandaar dat deze maatschappijen overtuigd moeten worden om voor een belangrijk deel genoeg te nemen met afbetalingen op lange termijn. Doel van deze gedachtengang is dat in principe geen bestaande binnenlandse bedrijven door buitenlanders, en zeker niet voor 100% mogen worden overgenomen. Tevens wordt gesteld dat de aanwezigheid van buitenlandse investeringen het grootste obstakel is om tot een vrijhandelszone of gemeenschappelijke markt te komen, daar thans een grotere markt alleen maar ten voordele komt van buitenlandse bedrijven.

Natuurlijk kan men in deze opvattingen, die dikwijls terugrijpen op "le défi américain" wel redelijke motieven aantreffen, vooral wanneer het buitenlands bedrijfsleven zich niet als een "good corporate citizen" gedraagt. Ik heb daarover op mijn reizen in de laatste jaren weinig klachten gehoord. Wel steekt het de trots van sommige landen dat de massa van soms nogal luidruchtige Amerikanen of geheimzinnige Japanners zich verder over die landen uitspreidt. Maar de administratie beschikt overal, zoals een van de hoogste functionarissen in India eens tegen mij zei, over meer dan duizend middelen om het verkeerde bedrijfsleven in toom te houden.

Ad. 3) Hoe kan het bedrijfsleven reageren?

Het bedrijfsleven kent vele organisaties ook op de gebieden waarover ik tot nu toe sprak. Er is de International Chamber of Commerce (ICC) een Association for promotion and protection of private investments (APPI) en er bestaan nu ook organisaties voor overleg met de VN, met ontwikkelingslanden, waarin wij, zoals de sinds vermoorde Tom Mboya uit Kenia, samen zoeken naar de identiteit van onze gemeenschappelijke belangen.

Het bedrijfsleven bedrijft echter geen politiek, en het zou m.i. onjuist zijn over de fundamentele achtergronden van bepaalde verschijnselen in Zuid-Amerika in een politiek debat te treden. Het bedrijfsleven wil zaken doen, investeringen maken en hoopt daarmee ook het algemeen belang te dienen.

Natuurlijk worden de theorieën van de tegenstanders van buitenlandse investeringen niet door iedereen in Zuid-Amerika aanvaard. Wel kan het bedrijfsleven, zoals het enkele maanden geleden op een "panel meeting" in Columbia deed, duidelijk verklaren dat het geen belangstelling heeft voor investeringen in

gebieden waar een eis tot gedwongen overdracht zou bestaan. Zolang er daar figuren zijn als Roberto Campos uit Brazilië, die deze theorieën bestrijdt is het raadzaam dat het bedrijfsleven zwijgt. Campos zegt: "There is a wrong sense of priorities — the priority should be to attain the highest feasible rate of development and not the highest feasible degree of national command". Campos veroordeelt de "pseudo-nationalistic policy of retaining control over basic sectors" en hij wil de verborgen vooroordelen — die politiek, hoe onaangenaam dat ook is, bestreden moeten worden, maar dan met verantwoorde argumenten — uitschakelen.

Het bedrijfsleven kan veel van deze argumenten aandragen, zoals blijkt uit een rapport geschreven door Herbert K. May door de Council for Latin American gepubliceerd in januari 1970 over "The effects of US and other Foreign Investment in Latin America".

De conclusie uit dit rapport is dat in de periode 1965-'68 V.S. investeringen jaarlijks voor de betalingsbalans van alle landen van Zuid-Amerika netto $\pm$ US \$ 8,55 miljard hebben opgeleverd. De totale verkopen van VS filialen beliepen 13,7% van Gross Domestic Product, belastingen bedroegen 14,7% van alle fiscale inkomsten, er waren 1.230.000 werknemers in dienst, terwijl niet meer dan 7,5% van de management staf en 2,6% van de technische en professional staf uit Amerika kwam.

Voorts zou het gewenst zijn dat alle gegevens over de houding van het bedrijfsleven inzake de noodzaak van politieke economische en legale stabiliteit, over "joint ventures", over bilaterale verdragen en verzekering tegen politieke risico's, over de handelspolitiek, tariefverlaging, over een programma voor liberalisatie van handel in landbouwproducten, "non trade barriers" en de onderlinge onafhankelijkheid van "private" en "public capital flows" een veel ruimer publiek bereiken.

Deze houding zoals uit de rapporten van de ICC blijkt is m.i. progressief. Indien meer mensen dat zouden begrijpen, zou een beter investeringsklimaat, dat de belangen van alle partners in development zou dienen, ontstaan.

DEEL II PETROLEUM

Iedereen heeft in de kranten het verloop van de onderhandelingen tussen OPEC en de 23 oliemaat-

schappijen kunnen volgen. Een overeenkomst is voor 5 jaren gesloten tussen de z.g.n. Gulf Staten en de daar opererende oliemaatschappijen. De voornaamste punten hiervan zijn:

- 1) Een verhoging van de posted prices; bijvoorbeeld die van Kuwait olie is verhoogd van \$ 1.68 tot \$ 2.085 per barrel.
- 2) De belasting is vastgesteld op 55%.
- 3) De posted prices worden volgens een overeengekomen formule jaarlijks verder verhoogd als compensatie voor inflatie in de consumerende landen. In Libië wordt onderhandeld ten einde een soortgelijk vergelijk te bereiken.

De totale behoefte aan olie van de vrije wereld beliep in het begin van dit jaar 39.6 m. barrels per dag. Amerika produceert thans 4/5 van zijn eigen behoefte ad 14.7 m. barrels per dag, doch ook hier zal de import snel toenemen, terwijl West-Europa en Japan thans 16.5 m. barrels per dag moeten importeren hoofdzakelijk uit het Midden Oosten. Rusland heeft zijn Oost-Europese vrienden reeds bericht dat zij niet kunnen rekenen op blijvende grote olie-export uit Rusland.

De charterprijzen van een rondreis voor een 50.000 ton tanker om de Kaap van de Perzische Golf naar Noord West Europa is op het hoogtepunt van de Suez crisis opgelopen van US \$ 125.000 vóór de sluiting van het Suez Kanaal tot US \$ 950.000.

De laatste schattingen (waarvan de oliemaatschappijen in hun onderhandelingen in Teheran uitgingen) over de toekomstige vraag naar olie in de vrije wereld was dat deze in 1975 40% hoger zouden zijn dan in 1970 en in 1980 73% boven de 1970 cijfers konden liggen. Dit zijn enorme quantiteiten en om dit volume te leveren zijn verbijsterend grote investeringen nodig. De cijfers die ik in rapporten tegenkwam spreken van investeringen ad US \$ 365 miljard in de komende 10 jaren, waarvan US \$ 175 miljard voor exploratie en produktie en US \$ 190 miljard voor pijpleidingen, tankers, opslag, raffinaderij, pompstations, etc.

In een studie gepubliceerd door de Chase Manhattan Bank in december 1970 dat is dus voor de nieuwe regelingen in Teheran overeengekomen, zou het totaal bedrag benodigd voor de olie industrie niet belopen US \$ 365 miljard, doch US \$ 500 miljard in welk bedrag dan inbegrepen zouden zijn de uitgaven die nodig zouden worden voor aflossing van schulden, werkkapitaal en dividenden.

Voorts kan stellig worden aangenomen dat gedu-

rende de 70er jaren als gevolg van de nieuwe regeling met de OPEC landen voor het aandeel van deze landen in totaal 19 tot 20 miljard US \$ benodigd zou kunnen zijn. Dit heeft uiteraard in verschillende landen reeds aanleiding gegeven tot het bestuderen van de vraag of andere bronnen om te voorzien in de energievoorziening kunnen worden gevonden. In officiële rapporten van de Amerikaanse regering wordt er b.v. op gewezen dat thans 16% van de wereldwijde behoefte aan olie in zee wordt geproduceerd en dat dit percentage stijgt. Kort geleden werd op 300 meter diepte een bron geboord en nieuwe technologische ontdekkingen zullen het mogelijk maken op nog grotere diepte te boren. Buitendien werd verwacht dat commerciële mijnbouw operaties op de z.g. "deep sea bed" in 1973 mogelijk zouden zijn voor mangaanknollen. Mondeling hoorde ik dat men ook verwacht op het plateau van de "deep sea bed", koper, nikkel en olie te kunnen produceren. Dit is aanleiding dat de Amerikaanse autoriteiten erop aandringen dat uiterlijk in 1973 een nieuwe conferentie over een internationaal regime van de deep sea bed zou plaats vinden waar besloten zou moeten worden welk internationaal regime de wettelijke structuur zou kunnen geven benodigd voor dergelijke nieuwe mijnbouwkundige projecten.

De financiering van dergelijke enorme investeringen is alleen mogelijk door een gezonde industrie uit een redelijke opbrengst van zijn investeringen. Het zal daarom duidelijk zijn dat de belangrijke OPEC verhogingen zoals hierboven aangeduid hun weerslag zullen moeten vinden in de door de consument te betalen prijzen. Bij deze cijfers vallen de schattingen van de OECD ad US \$ 55 miljard in het niet. Dit is aanleiding te meer dat het bedrijfsleven en de internationale organisaties hun methodologie over statistische gegevens coördineren en in overleg treden hoe in de toekomst het kernvraagstuk van de energievoorziening in de vrije wereld moet worden aangepakt.

Panelmeetings

In het begin van mijn inleiding vermeldde ik reeds dat er een zekere belangstelling was ontstaan voor de gedachte van een dialoog waaraan het bedrijfsleven samen met de regeringen van ontwikkelingslanden en de belangrijkste organen van de Verenigde Naties zou deelnemen. Het is altijd prettig te ondervinden dat een dergelijke gedachte wortel schiet. Ik zou U

daarvan tenslotte 2 voorbeelden van deze laatste maanden willen aanhalen.

Eind januari werd in Rome een tweede regionale panelmeeting betreffende Zuid Amerika gehouden. De organisatie was deze keer geheel in handen van Zuid Amerikaanse organisaties; het was opvallend dat deze organisaties weinig belangstelling vertoonden voor de aanwezigheid van de nieuwe regering van Chili. Misschien, juist daardoor vond de bijeenkomst plaats in een vriendelijke en openhartige atmosfeer.

De rapporteur formuleerde in zijn informeel en persoonlijk rapport de voornaamste punten van discussie in 40 paragrafen waarvan ik er 3 zou willen vermelden.

1. All Latin American countries are aware that their financial and technological capacity is insufficient to generate the rate of development needed to cope with current social pressures and economic aspirations. They recognize that multinational enterprises can play a vital role in the Latin American development effort with their capital and technology, including managerial know-how and marketing skills.
2. A wide-ranging proposal to develop a coöperative program involving Latin American governments, multinational enterprises and the Latin American private sector, and supported by the regional organizations, was put forward. The objective of the program would be to integrate the triangle of science, industry and government thus making it possible to use technology more widely and effectively to promote Latin American development. The proposal was welcomed by the participants and the regional organizations agreed to arrange consultations regarding its implementation.
3. There was general agreement that frank informal

discussions, such as those that took place at this meeting, serve a practical and useful purpose. It was also agreed that there was a need for a continuing dialogue on specific problems through appropriate channels. This could help to avoid any party's adopting irreversible attitudes to the prejudice of all. At the suggestion of the participants, the OAS within the CIAP framework, and with the support of IDB agreed to promote periodic meetings of this type, taking into account the activities of the United Nations.

Los van de algemene discussie werd een dag besteed aan de z.g. Andean Decision 24 waarover ik in deel I reeds een opmerking maakte. Indit verband stelden vertegenwoordigers van de Internationale Kamer van Koophandel voor een studie te maken van deze decisie en een rapport te zenden aan de Andean Group, de Organisation of American States en aan de Inter American Development Bank. Dit voorstel werd dankbaar aanvaard.

Naast deze regionale bijeenkomsten in Zuid-Amerika zijn er thans ook onderhandelingen gaande tussen het Secretariaat van de Verenigde Naties en de regering van Japan voor een vervolg op de eerste Panelmeeting die op een "world-wide" basis werd gehouden in Amsterdam. In de laatste weken heb ik hierover enkele besprekingen gehad met Philippe de Seynes, de ondersecretaris van de Verenigde Naties, die nog steeds zo vriendelijk is om mijn advies in deze problemen te zoeken.

Mijnheer de Voorzitter, de tijd is thans gekomen deze inleiding te beëindigen. Ik hoop U te hebben aangeduid welke grote moeilijkheden er thans bestaan doch ook dat er krachten aan het werk zijn die zoeken naar oplossingen die gunstige resultaten voor alle 4 partners in ontwikkeling kunnen opleveren.